

LO-TCO RÄTTSSKYDD AB

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Datum 2014-03-31 Vår beteckning (anges vid kontakt med oss) CJ Er beteckning A2013/3986/A

Remissvar - Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64)

LO-TCO Rättsskydd har inbjudits att lämna synpunkter på ovanstående betänkande.

LO-TCO Rättsskydd är fackens juridiska byrå. Våra ägare är LO och TCO. Vi ger juridisk service åt förbunden och deras medlemmar. Rättsskyddet har en försäkringsrättsenhet och en arbetsrättsenhet. På försäkringsrättsenheten handläggs ärenden inom socialförsäkrings- och skadeståndsrätt. På arbetsrättsenheten handläggs tvister som har samband med arbetet.

Inledning

De två frågor som avhandlas i delbetänkandet gäller visserligen två tämligen små grupper av försäkrade i arbetslöshetsförsäkringen, men frågorna har varit olösta under lång tid och lett till synnerligen oönskade konsekvenser för de människor som berörs. Det är därför med tillfredsställelse som vi ser att förslag till lösning på problemen nu har lagts fram.

Samordning av pension och arbetslöshetsersättning

Reglerna avseende samordning av pension och arbetslöshetsförsäkring är, som utredningen anger, krångliga och svårbegripliga i dagens system. Att reglerna dessutom skiljer sig åt beroende på vilken typ av pensionsersättning man får gör inte systemet enklare. När de infördes var pensionssystemet mindre komplext och det är dags för en modernisering av reglerna.

Idag går det t.ex. inte att återkalla ett pensionsuttag vilket gör det ekonomiskt ohållbart för de flesta löntagare som börjat ta ut pension på deltid och sedan blir arbetslösa. Ersättningen sjunker då till en mycket låg nivå och ofta tvingas den enskilde att gå i hel pension. Varför man väljer att gå i pension på deltid kan ha

många orsaker, inte sällan är det för att man inte orkar arbeta i ett tungt yrke på heltid och ibland föredrar den enskilde en pensionslösning framför att söka sjukersättning. Med tanke på att samhället signalerar att man önskar att människor ska arbeta längre, blir det en orimlig konsekvens av reglerna att man pensionerar bort människor som är arbetsföra och som *vill* fortsätta att arbeta.

Idag kan man ta ut enbart premiepensionen och erhåller då t.ex. olika typer av pensionärsrabatter. I arbetslöshetsförsäkringens mening blir man då att betrakta som pensionär, även om man arbetat heltid fram till arbetslösheten. Det är svårt för den enskilde att förstå konsekvenserna av att man tar ut premiepension, som för många handlar om mycket små belopp. Vi har drivit ett antal ärenden där personer som fått ut några hundra kronor per år i premiepension samtidigt fått betala återkrav på tiotusentals kronor när arbetslöshetskassan upptäckt att de formellt sett är att betrakta som pensionärer.

Den föreslagna ändringen innebär att man använder den befintliga samordningsregeln i arbetslöshetsersättningen. Vi håller med om att det är den enklaste och mest praktiska lösningen, samtidigt som den jämställer uttag av ålderspension och tjänstepension på ett önskvärt sätt.

Slutligen vill vi påpeka att det är av största vikt att man ser över reglerna kring medlemskap i arbetslöshetskassan och möjligheterna för den som fyllt 65 år att erhålla arbetslöshetsersättning, eftersom man annars motverkar förslag som syftar till att människor ska lämna arbetslivet senare.

Förtroendevaldas rätt till ersättning

Idag saknas reglering för förtroendevaldas rätt till ersättning vid arbetslöshet, och trots att frågan redan 2005 lyftes i riksdagen så är det fortfarande ett osäkert och på många sätt minerat område.

Utredningen föreslår att de förtroendevalda som ska omfattas av försäkringsskyddet är de som har rätt till ledighet från anställning för att fullgöra uppdraget. Det gäller t.ex. riksdagsmän, förtroendevalda i kommun och landsting, fackligt förtroendevalda och nämndemän.

Förslaget kommer fortfarande att utesluta många andra grupper av förtroendevalda som utför samhällsviktiga uppgifter som regleras i lag eller författning t.ex. förvaltare, övervakare, förmyndare, god man, kontaktfamilj, familjehem, stödperson och borgerlig vigsselförrättare. Vi anser att förslaget borde tagit hänsyn även till det viktiga arbete som många av dessa grupper utför och lämnat förslag som omfattat även dessa. Detta särskilt med tanke på att det ofta har varit svårt att rekrytera till sådana förtroendeuppdrag.

Förtroendeuppdrag

Utredningen har i sina förslag utgått från att förtroendeuppdrag inte är detsamma som förvärvsarbete. Som skäl för denna tolkning anger man att det inte finns

arbetsavtal och att en förtroendevald utses genom val, en organisation eller offentliga myndigheter i enlighet med författning. Till stöd för tolkningen anger utredningen att detta underlättar behandlingen av förtroendevalda i försäkringen eftersom ett antal begränsningar och sanktioner i försäkringen då inte blir tillämpliga.

Som en följd av detta har utredningen sedan valt en lösning där den faktiska inkomsten och tidsåtgången av förtroendeuppdraget inte räknas med, utan man bortser helt från uppdraget och betraktar det som arbetad tid i anställningen vid beräkning av arbetsvillkor, normalarbetstid och beräkning av dagsförtjänst. Om den förtroendevalde blir arbetslös under uppdragets gång och uppdragets omfattning är heltid eller betydande del av heltid, föreslår utredningen att tid med förtroendeuppdrag ska betraktas som överhoppningsbar tid. Förslaget skulle innebära att den som har en heltids- eller nästan heltidsuppdrag inte ska behöva lämna det mitt under pågående uppdrag om hen blir av med den anställning hen är ledig ifrån.

All tid i förtroendeuppdraget efter avslutad anställning är överhoppningsbar och man begränsar inte den överhoppningsbara tidens längd. Förslaget innehåller också en skyddsbestämmelse för den som kombinerar uppdrag med arbete och det nya arbetet inte kan ligga till grund för beräkning av arbetsvillkor (t.ex. om det utförs mindre än 80 tim/mån).

Vi tycker att reglerna om förtroendeuppdrag vid beräkning av normalarbetstid och dagsförtjänst i och för sig är enkla att hantera, och blir förutsägbara för den enskilde.

Vår invändning är huvudsakligen att reglerna, för en majoritet av de förtroendevalda enligt vår uppfattning, kommer att innebära att man vid arbetslöshet får en ersättning som är lägre än vad som skulle vara fallet om man istället får tillgodoräkna sig förtroendeuppdraget som förvärvsarbete. Det betyder t.ex. att en person som varit timvikarie i vården och sedan arbetar ett antal år fackligt på heltid för att därefter få ett politiskt förtroendeuppdrag på heltid ett antal valperioder, vid arbetslöshet ska återkoppla till inkomsten som timanställd efter många år. En sådan lösning kommer med stor sannolikhet att öka förekomsten av s.k. ”fallskärmar” och andra särlösningar.

De invändningar som utredningen har mot att betrakta förtroendeuppdraget som förvärvsarbete, som t.ex. att bestämmelserna om lämpligt arbete och reglerna kring avstängning för att man avböjt arbete inte blir tillämpliga i den nuvarande modellen, anser vi vara enklare att reglera bort.

Den som åtar sig ett förtroendeuppdrag har i de allra flesta fall en väl förankrad position på arbetsmarknaden och/eller i samhället. Det är rimligt att ett uppdrag som ger rätt till ledighet enligt lag också bör betraktas som så samhällsviktigt att det bör kunna jämföras med förvärvsarbete. Inte sällan innebär dessutom uppdraget att den som jobbar t.ex. 75% av en heltid i en anställning har ett engagemang som i praktiken innebär heltidsarbete.

Utredningen konstaterar också (sidan 65) att om den förtroendevalde inte behöver vara ledig från sin anställning för att utföra sitt uppdrag, så kan hen inte heller tillgodoräkna sig tid i sitt arbetsvillkor. Detta oavsett att uppdraget ger rätt till ledighet enligt lag. När det gäller denna grupp behåller man alltså den starka kopplingen till anställningen och arbetslivet.

Slutligen konstaterar vi att det är önskvärt att nya regler om förtroendevaldas ersättningsrätt vid arbetslöshet nu kommer till stånd så snart som möjligt för att klargöra den osäkerhet som råder i praxis. Senare kan det finnas anledning att fortsätta utreda om inte en bättre teknisk lösning vore att betrakta förtroendeuppdraget som förvärvsarbete.

Claes Jansson
enhetschef, försäkringsrättsenheten

Angelin Olsson de Groat
förbundsjurist